Art. 29. 1. Traci moc ustawa z dnia 5 czerwca 1992 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 56, poz. 274, z 1995 r. Nr 4, poz. 18 i z 1996 r. Nr 73, poz. 350), z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Do radnych rad gmin kadencji, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie, stosuje się ustawę, o której mowa w ust. 1.

Art. 30. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1998 r., z tym że:

1) przepisy art. 24e ustawy, o której mowa w art. 19, wchodzą w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia,

2) przepisy art. 24f—24h ustawy, o której mowa w art. 19, mają zastosowanie do radnych rad gmin kadencji następujących po kadencji, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie,

3) przepisy art. 35a ustawy, o której mowa w art. 23, wchodzą w życie z pierwszym dniem kadencji Sejmu i Senatu następującej po kadencji rozpoczętej w dniu 19 września 1993 r.,

4) przepisy art. 11 ustawy, o której mowa w art. 25, stosuje się nadal do radnych rad gmin kadencji, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*

680

USTAWA

z dnia 22 sierpnia 1997 r.

o bezpieczeństwie imprez masowych.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa warunki bezpieczeństwa imprez masowych, tryb wydawania zezwoleń na ich przeprowadzenie oraz zasady odpowiedzialności organizatorów tych imprez za szkody wyrządzone w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej, a także zasady odpowiedzialności organizatorów imprez masowych i ich uczestników w przypadku naruszenia przez nich przepisów ustawy.

2. Bezpieczeństwo imprezy masowej polega na spełnieniu przez organizatora imprezy wymogów w zakresie bezpieczeństwa osób obecnych na imprezie w czasie jej trwania, ochrony porządku publicznego, zabezpieczenia pod względem medycznym, a także stanu technicznego obiektów budowlanych wraz ze służącymi tym obiektom instalacjami i urządzeniami technicznymi, w szczególności przeciwpożarowymi i sanitarnymi.

Art. 2. Przepisów ustawy nie stosuje się do imprez masowych nieodpłatnych organizowanych na terenach zamkniętych będących w zarządzie jednostek organizacyjnych podległych Ministrom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości, Edukacji Narodowej oraz Prezesowi Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, jeżeli jednostki te są organizatorami imprezy masowej w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

1) imprezie masowej — należy przez to rozumieć imprezę sportową, artystyczną lub rozrywkową, na której może być obecnych — w przypadku stadionu, innego obiektu nie będącego budynkiem lub terenu umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej — nie mniej niż 1000 osób, a w przypadku hali sportowej lub innego budynku umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej — nie mniej niż 300 osób; nie są imprezami masowymi w rozumieniu niniejszej ustawy imprezy odbywające się w teatrach, operach, operetkach, filharmoniach, kinach, muzeach, bibliotekach, domach kultury i galeriach sztuki, a także imprezy organizowane w placówkach oświatowych, imprezy sportowe z udziałem sportowców niepełnosprawnych, imprezy organizowane w ramach współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży oraz imprezy rekreacyjne,

2) zabezpieczeniu imprezy masowej — należy przez to rozumieć ogół skoordynowanych przedsięwzięć podejmowanych przez organizatora imprezy, wójta, burmistrza, prezydenta miasta, wojewodę, Policję, Państwową Straż Pożarną i inne jednostki organizacyjne ochrony przeciwpożarowej, służbę zdrowia, a w razie potrzeby przez inne właściwe służby i organy,

3) organizatorze imprezy masowej — należy przez to rozumieć osobę prawną, osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, przeprowadzającą imprezę masową,

4) regulaminie obiektu lub imprezy masowej — należy przez to rozumieć przepisy wydane przez właściciela, posiadacza, użytkownika, zarządzającego obiektem lub organizatora imprezy masowej, zawierające zasady zachowania się osób obecnych na imprezie i korzystania przez nie

z obiektu lub terenu a także znajdujących się tam urządzeń,

5) terenie zamkniętym — należy przez to rozumieć teren zamknięty w rozumieniu przepisów prawa budowlanego oraz teren będący w zarządzie jednostek podległych Ministrowi Sprawiedliwości, Ministrowi Edukacji Narodowej oraz Prezesowi Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki.

Art. 4. Postępowanie w sprawach określonych w ustawie prowadzi się według Kodeksu postępowania administracyjnego, o ile przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

Rozdział 2

Warunki bezpieczeństwa imprezy masowej

Art. 5. 1. Organizator imprezy masowej jest obowiązany do zapewnienia bezpieczeństwa osobom obecnym na imprezie oraz porządku podczas trwania imprezy.

2. Organizator imprezy masowej zapewnia:

1) spełnienie wymogów określonych w przepisach prawa, w szczególności w przepisach prawa budowlanego, w przepisach sanitarnych i przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej,

2) służbę porządkową i informacyjną,

3) pomoc medyczną oraz zaplecze higieniczno-sanitarne,

4) drogi ewakuacyjne oraz drogi umożliwiające dojazd pojazdom służb ratowniczych i Policji,

5) warunki zorganizowania łączności pomiędzy podmiotami biorącymi udział w zabezpieczeniu imprezy,

6) sprzęt ratowniczy i gaśniczy oraz środki gaśnicze niezbędne przy zabezpieczeniu działań ratowniczo-gaśniczych,

7) w razie potrzeby pomieszczenie dla służb kierujących zabezpieczeniem.

3. Organizator imprezy masowej udostępnia uczestnikom imprezy masowej regulamin obiektu lub regulamin imprezy masowej.

4. Organizator imprezy masowej, w uzgodnieniu z właściwym miejscowo komendantem rejonowym Państwowej Straży Pożarnej, określa szczegółowe zasady postępowania w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia w obiekcie, w którym planuje się przeprowadzenie imprezy.

Art. 6. Organizator imprezy masowej, nie później niż na 30 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia imprezy, jest obowiązany wystąpić do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, właściwego ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy, z wnioskiem o wydanie zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej.

Art. 7. 1. Do wniosku, o którym mowa w art. 6, należy dołączyć:

1) opinie właściwych miejscowo komendantów rejonowych Policji i Państwowej Straży Pożarnej i kierownika jednostki organizacyjnej pomocy doraźnej (pogotowia ratunkowego), które muszą zawierać informacje o niezbędnej wielkości ich sił i środków potrzebnych do zabezpieczenia imprezy, zastrzeżeniach do stanu technicznego obiektu oraz o przewidywanych przez Policję zagrożeniach,

2) opinię właściwego miejscowo państwowego inspektora sanitarnego,

3) graficzny plan obiektu lub terenu, na którym ma być przeprowadzona impreza masowa, zawierający:

a) oznaczenie dróg dojścia i rozchodzenia się publiczności, dróg ewakuacyjnych i dróg dojazdowych dla pojazdów służb ratowniczych,

b) oznaczenie punktów pomocy medycznej, punktów czerpalnych wody do picia i do celów przeciwpożarowych oraz punktów informacyjnych,

c) oznaczenie lokalizacji hydrantów przeciwpożarowych, zaworów, przyłączy wody, gazu i energii elektrycznej oraz innych elementów mających wpływ na bezpieczeństwo użytkowników obiektu lub terenu,

d) informacje o rozmieszczeniu służb porządkowych, rozmieszczeniu osób na imprezie masowej i ewentualnym rozdzieleniu ich według sektorów oraz o rozmieszczeniu punktów gastronomicznych i sanitariatów,

4) regulamin obiektu wraz z informacją o sposobie udostępnienia go uczestnikom imprezy masowej,

5) program i regulamin imprezy masowej, ewentualnie terminarz imprez masowych odbywających się według ustalonego terminarza lub według ustalonych zasad wraz z informacją o sposobie udostępnienia ich uczestnikom imprezy masowej,

6) informację o przewidywanej maksymalnej liczbie osób, które mogą być obecne na imprezie masowej, oraz informację określającą stan liczebny, organizację, oznakowanie, wyposażenie i sposób rozmieszczenia służb: porządkowej i informacyjnej; w odniesieniu do służby porządkowej przyjmuje się przelicznik co najmniej 10 porządkowych na 300 osób obecnych na imprezie i co najmniej 1 porządkowy na każde następne 100 osób,

7) wskazanie osoby reprezentującej organizatora w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa osób uczestniczących w imprezie masowej,

8) pisemną instrukcję określającą zadania służby porządkowej oraz warunki łączności pomiędzy pod-

miotami biorącymi udział w zabezpieczaniu imprezy,

9) szczegółowe zasady postępowania w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia,

10) polisę ubezpieczeniową, o której mowa w art. 20,

11) pisemną zgodę na przeprowadzenie imprezy masowej kierownika jednostki organizacyjnej lasów państwowych, parku narodowego lub krajobrazowego, w razie przeprowadzania imprezy na terenach będących w zarządzie tej jednostki.

2. Do wniosku należy ponadto dołączyć informację o powiadomieniu właściwych ze względu na miejsce, na którym ma się odbyć impreza masowa:

1) komendanta oddziału Straży Granicznej, w przypadku przeprowadzania imprez masowych w strefie nadgranicznej,

2) dowódcę Żandarmerii Wojskowej, w przypadku przeprowadzania imprez masowych na terenach będących w zarządzie jednostek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej.

3. Organizator imprezy masowej załącza do wniosku informację o zainstalowanych urządzeniach, o których mowa w art. 15.

Art. 8. 1. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wydaje zezwolenie na przeprowadzenie imprezy masowej albo odmawia jego wydania w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku przez organizatora imprezy.

2. Odmowa wydania zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej następuje wyłącznie w razie niespełnienia wymogów, o których mowa w art. 5 ust. 2 i 3 oraz w art. 7.

3. Wydanie zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej lub odmowa jego wydania następuje w formie decyzji administracyjnej.

Art. 9. 1. Jeżeli imprezy masowe są przeprowadzane przez tego samego organizatora w tych samych obiektach i na terenach do tego przystosowanych częściej niż 2 razy w roku lub są to imprezy, dla których opracowano terminarz, wójt, burmistrz albo prezydent miasta wydaje zezwolenie na przeprowadzenie wskazanej liczby imprez masowych lub przeprowadzenie takich imprez w okresie jednego roku.

2. Organizator imprez, o których mowa w ust. 1, jest obowiązany, na 14 dni przed planowanym terminem ich przeprowadzenia, przekazać — właściwym ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy masowej — komendantom rejonowym Policji i Państwowej Straży Pożarnej, państwowemu terenowemu inspektorowi sanitarnemu oraz kierownikowi jednostki organizacyjnej pomocy doraźnej (pogotowia ratunkowego) informacje, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 6 i 7.

Art. 10. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wydaje decyzję o zakazie przeprowadzenia imprezy masowej w przypadku zmiany warunków bezpieczeństwa decydujących o wydaniu zezwolenia na jej przeprowadzenie.

Art. 11. 1. Od decyzji wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, o której mowa w art. 8 i w art. 10, służy odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego.

2. Samorządowe kolegium odwoławcze rozpatruje odwołanie, o którym mowa w ust. 1, w terminie 14 dni od dnia jego wniesienia.

Art. 12. 1. Organizator imprezy masowej, nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia imprezy, jest obowiązany zwrócić się do komendanta wojewódzkiego Policji właściwego ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy o udzielenie informacji o osobach objętych rejestrem, o którym mowa w art. 23.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do organizatorów imprez masowych, o których mowa w art. 9, z tym że udzielona informacja zachowuje ważność przez 90 dni.

Art. 13. Wojewoda może wprowadzić zakaz przeprowadzania imprez masowych na terenie województwa lub jego części albo w obiektach lub na terenach, o których mowa w art. 3 pkt 1, na czas określony lub do odwołania w przypadku negatywnej oceny stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego, w związku z przeprowadzoną imprezą masową.

Art. 14. 1. Osoby obecne na imprezie masowej są obowiązane zachowywać się w sposób nie zagrażający bezpieczeństwu innych osób obecnych na tej imprezie, a w szczególności przestrzegać postanowień regulaminów obiektu i imprezy.

2. Osobom obecnym na imprezie masowej zabrania się w szczególności wnoszenia na imprezę masową broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów (narzędzi) oraz materiałów wybuchowych i wyrobów pirotechnicznych, napojów alkoholowych, środków odurzających lub substancji psychotropowych.

Art. 15. Organizator imprezy masowej jest uprawniony do utrwalania przebiegu imprezy, a w szczególności zachowania się osób, przy pomocy urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk.

Art. 16. 1. Służby porządkowe organizatora imprezy masowej, w tym pracownicy agencji ochrony osób lub mienia, legitymując się identyfikatorem umieszczonym w widocznym miejscu, są uprawnione do:

1) sprawdzania uprawnień do przebywania na imprezie masowej,

2) legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości,

3) przeglądania zawartości bagaży, odzieży osób, w przypadku podejrzenia, że osoby te wnoszą przedmioty, o których mowa w art. 14 ust. 2,

4) w przypadku stwierdzenia braku uprawnień osób do przebywania na imprezie masowej albo zakłócania przez te osoby porządku, wezwania ich do opuszczenia imprezy masowej,

5) ujęcia, w celu niezwłocznego przekazania Policji, osób stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także chronionego mienia.

2. Identyfikator, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać co najmniej następujące informacje:

1) nazwę wystawcy,

2) numer identyfikacyjny i fotografię osoby dokonującej czynności, o których mowa w ust. 1,

3) okres ważności,

4) pieczęć i podpis wystawcy.

3. Czynności wymienione w ust. 1 powinny być wykonywane w sposób możliwie najmniej naruszający godność ludzką oraz inne dobra osobiste osoby, w stosunku do której zostały podjęte.

Art. 17. 1. Służby porządkowe organizatora imprezy masowej są obowiązane:

1) nie wpuścić na imprezę masową:

a) osób, wobec których zostało wydane orzeczenie:

— zakazujące wstępu na imprezę masową, w razie ukarania za wykroczenia, o których mowa w art. 22,

— zobowiązujące do powstrzymania się od przebywania w miejscach przeprowadzania imprez masowych, wydane przez sąd wobec skazanego w związku z warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności albo wobec nieletniego na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. Nr 35, poz. 228, z 1992 r. Nr 24, poz. 101 i z 1995 r. Nr 89, poz. 443),

b) osób odmawiających poddania się czynnościom, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 1—3,

2) usunąć z miejsca przeprowadzania imprezy masowej osoby, które swoim zachowaniem zakłócają tę imprezę.

2. W przypadku gdy działania podjęte w trybie określonym w ust. 1 przez służby porządkowe organizatora imprezy masowej są nieskuteczne, organizator imprezy występuje o pomoc do Policji.

Art. 18. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i sposoby działania służb porządkowych w zakresie określonym w art. 16 i 17.

Rozdział 3

Odpowiedzialność za szkodę i koszty zabezpieczenia imprezy masowej

Art. 19. 1. Organizator imprezy masowej, w tym imprez odbywających się w trybie art. 9 ust. 1, odpowiada za rzeczywiste szkody, które poniosły Policja, Państwowa Straż Pożarna i inne jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz służba zdrowia, w związku z ich działaniami w miejscu i w czasie odbywania się imprezy.

2. Przepis ust. 1 dotyczy imprez masowych, na które wstęp jest odpłatny.

3. Szkody, o których mowa w ust. 1, obejmują równowartość zniszczonego lub uszkodzonego mienia użytego przez Policję, Państwową Straż Pożarną, inne jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz służbę zdrowia w związku z działaniami w miejscu i czasie przeprowadzania imprezy masowej.

4. Podmioty, o których mowa w ust. 1, przedkładają organizatorowi imprezy masowej zestawienie i wysokość poniesionych szkód.

5. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, w porozumieniu z Ministrami: Finansów, Zdrowia i Opieki Społecznej oraz po zasięgnięciu opinii Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ustalania szkód, o których mowa w ust. 3, oraz tryb wypłaty odszkodowań.

Art. 20. 1. Organizator imprezy masowej ma obowiązek ubezpieczenia się od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone uczestnikom imprez masowych, na które wstęp jest odpłatny.

2. Minister Finansów, w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, po zasięgnięciu opinii Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki oraz Prezesa Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ustalania minimalnej sumy gwarancyjnej ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1.

Rozdział 4

Przepisy karne

Art. 21. 1. Kto organizuje imprezę masową bez wymaganego zezwolenia lub przeprowadza ją wbrew wydanemu zakazowi,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

2. Kto nie wykonuje polecenia porządkowego, wydanego na podstawie ustawy przez organizatora imprezy lub służby porządkowe,

podlega karze grzywny do 5000 zł.

Art. 22. W razie ukarania za wykroczenia z art. 50, 51, 52a, 124 i 143 Kodeksu wykroczeń oraz określone w art. 21 ust. 2 niniejszej ustawy, popełnione w związku z imprezami masowymi, można orzec karę dodatkową zakazu wstępu na imprezę masową, w rozumieniu niniejszej ustawy, na czas od 3 do 12 miesięcy.

Art. 23. 1. Prawomocne orzeczenia o ukaraniu za wykroczenia, o których mowa w art. 22, wymierzające karę dodatkową zakazu wstępu na imprezę masową, oraz prawomocne orzeczenia sądu zobowiązujące do powstrzymania się od przebywania w miejscach przeprowadzania imprez masowych, wydawane wobec skazanych w związku z warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności albo wobec nieletnich na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, podlegają wpisowi do rejestru prowadzonego przez Komendanta Głównego Policji.

2. Informacji z rejestru udziela się:

1) sądom, kolegiom do spraw wykroczeń oraz organom prokuratury i innym organom powołanym do ścigania przestępstw i wykroczeń,

2) organizatorowi imprezy masowej za pośrednictwem komendanta wojewódzkiego Policji właściwego ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy.

3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb dokonywania wpisów do rejestru, o którym mowa w ust. 1, oraz sposób jego prowadzenia.

Rozdział 5

Zmiany w przepisach obowiązujących i przepisy końcowe

Art. 24. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 107, poz. 461, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, Nr 34, poz. 163 i Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 59, poz. 269 i Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 80, poz. 499 i Nr 88, poz. 554) w art. 13 w ust. 1 w zdaniu drugim po wyrazie „terytorialnego" dodaje się przecinek oraz wyrazy „a także organizatorzy imprez masowych,".

Art. 25. W ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. Nr 88, poz. 400, z 1992 r. Nr 21, poz. 86 i Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17 i Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 152, poz. 723 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 88, poz. 554) w art. 4 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Organizatorzy imprez masowych mogą uczestniczyć w pokrywaniu części kosztów funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej."

Art. 26. W ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. Nr 114, poz. 493, z 1994 r. Nr 121, poz. 591, z 1996 r. Nr 90, poz. 407 i z 1997 r. Nr 5, poz. 24) w art. 34 dodaje się ust. 8 w brzmieniu:

„8. Obowiązki organizatora imprezy masowej w zakresie bezpieczeństwa tej imprezy reguluje ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. Nr 106, poz. 680)."

Art. 27. W ustawie z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz. U. Nr 25, poz. 113 i z 1996 r. Nr 137, poz. 639) w art. 50 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Obowiązki organizatora imprezy masowej w zakresie bezpieczeństwa tej imprezy reguluje ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. Nr 106, poz. 680).";

Art. 28. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 19, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*

681

USTAWA

z dnia 22 sierpnia 1997 r.

o publicznej służbie krwi.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady pobierania, przechowywania i przetwarzania krwi ludzkiej, obrotu krwią i preparatami krwiopochodnymi, warunki zapewniające dostępność preparatów przygotowywanych z krwi, a także zadania oraz organizację publicznej służby krwi.

Art. 2. 1. Krew jest pobierana w celach leczniczych do przetoczenia jej biorcy bądź przetworzenia w preparaty krwiopochodne i leki.